

Randers Kommune har frem til april 2025 tilbudt to former for lån til boligindskud i almennyttige boliger i form af pligtlån og kautionslån. Pligtlån er en forpligtelse i forhold til boligstøtteloven, hvorimod kautionslån er et frivilligt tilbud, som den enkelte kommune kan vælge at tilbyde efter boligstøttelovens § 59. Pligtlån kan alene ydes til almene boliger, som er taget i brug efter den 1. april 1964. I Randers Kommune er der en stor almennyttig boligmasse, der er taget i brug før denne dato, og til disse boliger er der (frem til april 2025) tilbudt kautionslån. Disse ydes dermed fortrinsvis til den ældre boligmasse samt herudover til almene boliger, hvor borgeren har indkomst over pligtlånsgrænsen.

Indkomstgrænsen for kautionslån var i Randers Kommune fastsat til 2 gange pligtlånsgrænsen, hvilket blev besluttet i byrådet den 30. oktober 1989. Tabel 9.2 nedenfor viser indkomstgrænserne for pligtlån og kautionslån.

Tabel 9.5. Oversigt over indkomstgrænser for pligtlån og kautionslån

Indkomstgrænser i 2024 (kr.)	For pligtlån fastsat i boligstøttelovens § 59	For kautionslån fastsat af byrådet til 2x pligtlånsgrænsen
Enlige og samlevende uden børn	277.956	555.912
Enlige og samlevende med 1 barn	326.656	653.312
Enlige og samlevende med 2 børn	375.356	750.712
Enlige og samlevende med 3 børn	424.056	848.112
Enlige og samlevende med 4 eller flere børn	472.756	945.512
For enkeltværelser	188.294	376.588

Kautionslån udgjorde i april 2025 ca. 50 pct. af de samlet udstedte boligindskudslån i Randers Kommune, og tendensen i de senere år er stigende, hvorfor de udgjorde majoriteten af udstedte boligindskudslån. Det er højt sammenlignet med andre kommuner, der har haft lignende ordninger, som fx Aarhus Kommune, der har 80 pct. pligtlån. Pr. 3. kvartal 2024 var der i alt 1.282 aktive kautionslån i Randers Kommune. Af disse var 554 – svarende til 43 pct. – hjemtaget som misligholdte kautionslån, hvor Randers Kommune overtager lånet fra banken. Den samlede restgæld på disse lån udgør ca. 5,1 mio. kr. De resterende 687 kautionslån er under afbetaling. Heraf er ca. 20 pct. udstedt til borgere med en indkomst over pligtlånsgrænsen.

Randers Kommune har kendskab til omkring 25 kommuner, der yder kautionslån og omkring 35 kommuner, hvor kautionslån er afskaffet. I april 2025 besluttede byrådet at afskaffe kautionslån.

10. Socialområdet i Randers Kommune

Randers Kommune har som mål at sikre, at tilbud og indsatser gives med henblik på, at borgere med særlige behov kan deltage aktivt i fællesskabet og udnytte deres ressourcer bedst muligt.

Der har i de senere år været en markant udgiftsstigning på det specialiserede socialområde i Randers Kommune, hvilket også gør sig gældende i hovedparten af landets øvrige kommuner. Dette kan stort set tilskrives store prisstigninger på botilbud og døgntilbud, og særligt bliver der flere og flere af de dyreste sager. De midtjyske kommuner har via KKR Midt lavet en analyse af den konkrete udvikling i Midtjylland, som viser samme udvikling som i resten af landet med stigninger i Midtjylland på 10,9 pct. fra 2018-2022 og på landsplan 9,7 pct. (Den administrative styregruppe for social- og specialundervisningsområdet i den midtjyske region 2023).

Udgiftsvæksten er drevet af botilbuddene – særligt i Midtjylland, hvor hele 81 pct. af udgiftsvæksten kommer fra botilbuddene, mens det kun er 68 pct. på landsplan. Analyserne viser også, at det særligt er de

private botilbud og i mindre grad de regionale tilbud, der stiger mest i pris. De kommunale botilbud stiger mindst i pris, men kommunerne handler til gengæld mindre med hinanden.

Der blev i forbindelse med "Aftale om kommunernes økonomi 2022" i enighed mellem regeringen og KL nedsat en ekspertgruppe "Tranæsudvalget", som skulle give anbefalinger til, hvordan der kunne sikres en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet. Ekspertgruppen blev nedsat på baggrund af den fortsatte stigning i udgifterne og udsigten til, at det også i 2023 og 2024 fortsatte med samme stigningstakt (Regeringen & KL, 2021). Ekspertgruppen kom med en samlet rapport med 19 anbefalinger i april 2024 (Social-, Bolig- og Ældreministeriet, 2024). Samtidig er der lavet en politisk "Rammeaftale om en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet" (Social-, Bolig- og Ældreministeriet, 2024), der i stor udstrækning indeholder anbefalingerne fra ekspertudvalget.

Alle ekspertudvalgets anbefalinger er relevante for økonomien, men i forhold til de akutte økonomiske udfordringer på socialområdet er der nedenfor oplistet anbefalingerne 1-7 og 13-14 i overskriftsform, da de meget tydeligt viser udfordringerne for landets kommuner, og dermed også Randers Kommunes udfordringer de seneste 4-5 år.

Ekspertudvalgets anbefalinger med særlig fokus på økonomi og udgiftsstigningerne:

1. Anbefaling om revision af Serviceloven
2. Anbefaling om tydeliggørelse af rækkevidden for de enkelte reglers anvendelse (Ankestyrelsen)
3. Anbefaling om nye rammer for kapacitetsstyring og etablering af botilbudspladser til borgere med særligt komplekse behov og udadreagerende adfærd
4. Anbefaling om udvikling af nyt takstsystem for socialområdet
5. Anbefaling om hensigtsmæssig udvikling af botilbudskapaciteten
6. Anbefaling om bedre understøttelse af match mellem borger og botilbud
7. Anbefaling om revision af magtanvendelsesreglerne
13. Anbefaling om regelforenklinger i sagsbehandlingen og mere tid til kerneopgaven
14. Anbefaling om forenkling af tilsyn gennem ny model for socialtilsynets tilsyn med sociale tilbud

Regeringens rammeaftale om handicapområdet og aftaler mellem regeringen og KL er indtil videre i begrænset omfang udmøntet i konkret lovgivning, ændringer i takstsystemer, tilsynssystem og/eller andre styringstiltag. Derfor er det langt overvejende fortsat den enkelte kommune, der skal håndtere styringsdilemmaerne på socialområdet.

10.1 Organisering af socialområdet

I Randers Kommune er socialområdet organiseret i en centerstruktur med fire centre. De fire centre er:

- Center for Handicap og Myndighed
- Center for Psykiatri og Socialt Udsatte
- Center for Levemiljøer
- Center for Autisme, Senhjerneske og Læring

Center for Handicap og Myndighed består af myndighedsafdelingen for hele socialområdet og botilbuddene på voksenhandicapområdet. Myndighedsafdelingen består af en administration og myndighed for voksenhandicapområdet og psykiatri og udsatte, mens botilbud på voksenhandicapområdet består af seks botilbud.

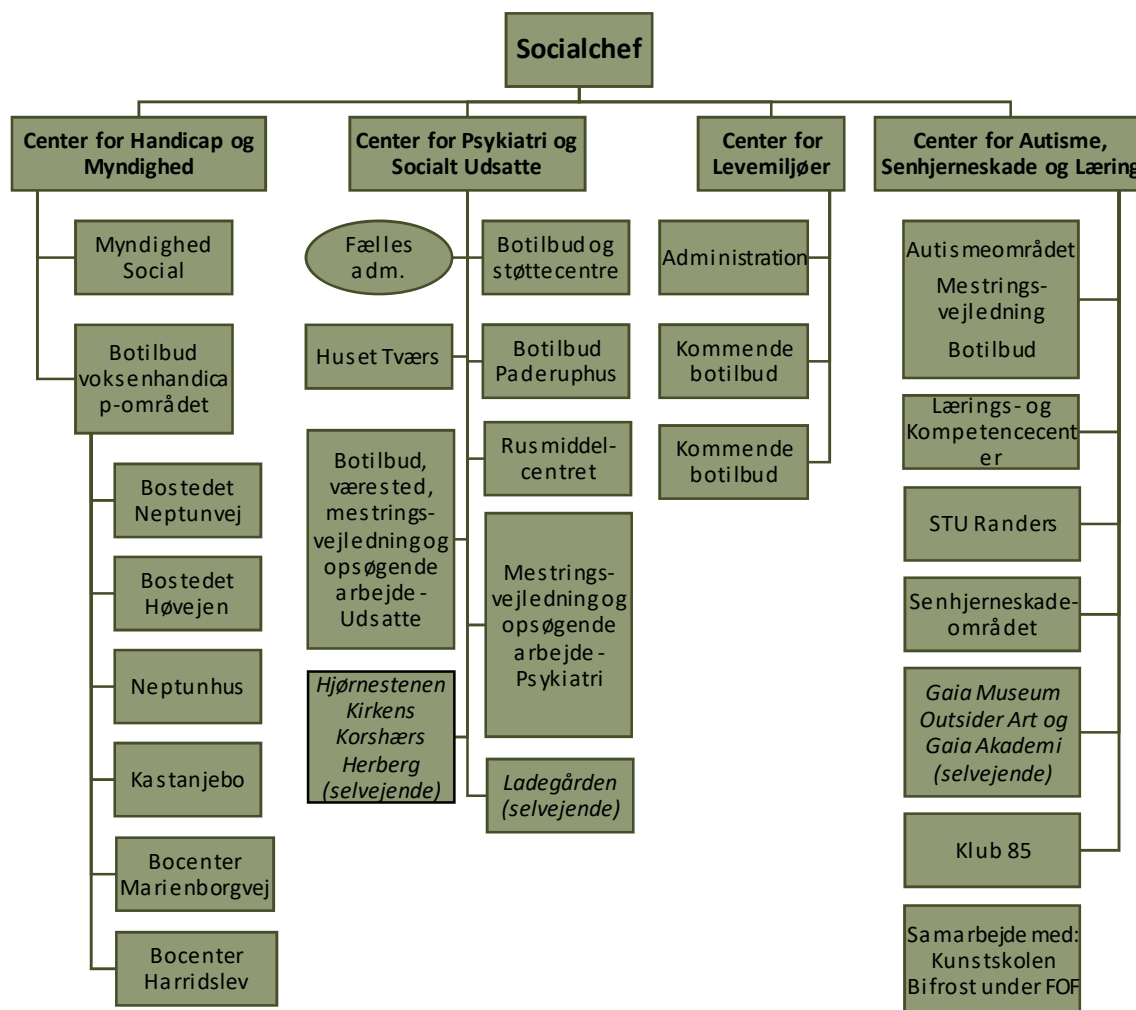
Center for Psykiatri og Socialt Udsatte består af en fælles administration, en række botilbud, Rusmiddelcentret, mestringsvejledning og støttekontaktpersonindsats for henholdsvis psykiatriområdet og området for socialt udsatte, Huset Tværs, som er et åbent tilbud for borgere, som oplever psykiske udfordringer, misbrug mm. samt to selvejende institutioner. Centrets målgruppe er borgere med psykiske sårbarhed og psykisk syge borgere og socialt udsatte borgere, samt borgere med alkohol- og stofmisbrugsproblemer.

Center for Levemiljøer består af en administration og skal på sigt rumme en række nye døgntilbud til en målgruppe, hvor en kombination af flere funktionsnedsættelser er i spil samtidig. En af centrets funktioner er at udvikle levemiljøer, hvor viden fra flere specialer integreres.

Center for Autisme, Senhjernesgade og Læring består af:

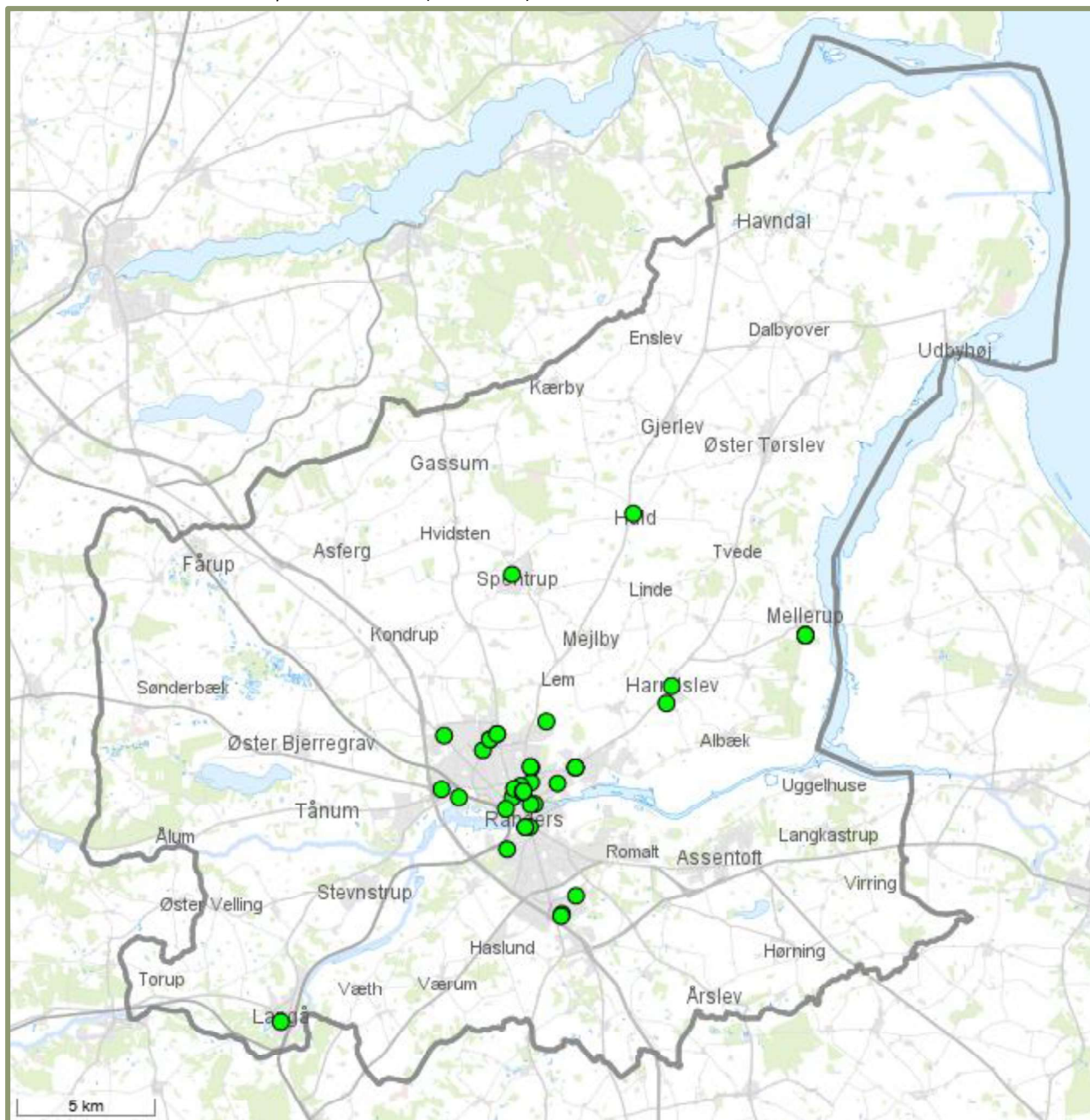
- Autismeområdet, der inkluderer en række botilbud, et autisceceter samt mestringsvejledning.
- Et lærings- og kompetencecenter, der blandt andet inkluderer Center for Beskæftigelse og Rehabilitering, ledsagerordning, De små bofællesskaber, Aktivitetscenter Randers, mestringsvejledning samt et dagtilbud for borgere med autisme.
- Senhjernesgadeområdet, som inkluderer Hjernecenter Randers samt botilbuddet Lene Bredahls Gade.
- STU Randers, som tilbyder en Særligt Tilrettelagt Uddannelse for unge, der ikke profiterer af traditionelle ungdomsuddannelser.
- Samarbejde med to selvejende institutioner, GAIA og Klub 85, samt Kunstsolen Bifrost under FOF.

Figur 10.1. Organisationsdiagram for socialområdet i Randers Kommune (maj 2025)

Botilbuddene i Randers Kommune er generelt fordelt over hele kommunen. I forbindelse med oprettelsen af nye botilbud på socialområdet er der fokus på både at tænke i bynære og landlige omgivelser. Kort 10.1 nedenfor viser den geografiske placering af *samtlig*e institutioner på socialområdet.

Kort 10.1. Kort over institutioner på socialområdet (marts 2025)

Kilde: Randers Kommunes egne data.

10.2 Borgere på socialområdet

Socialområdet i Randers Kommune hjælper og støtter voksne med særlige behov til at mestre deres eget liv og opnå en øget livskvalitet. Målgruppen er blandt andet borgere med handicap, autisme, psykisk sårbarhed og socialt udsatte fx borgere i hjemløshed og misbrug. Socialområdet varetager også opgaven med den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse (STU) til unge med særlige behov.

Tabel 10.1 nedenfor viser antallet af borgere på socialområdet (generelt og i den erhvervsaktive alder) fordelt på målgrupper. I Randers Kommune modtog omkring 2.850 voksne borgere med særlige behov en

indsats på socialområdet i 2024. Heraf udgjorde andelen af borgere i den erhvervsaktive alder ca. 90 pct. Når der ses på målgrupper, fremgår det, at knap halvdelen af borgerne modtager en indsats fra handicapområdet, mens hhv. ca. 20 og 30 pct. modtog en indsats fra området for psykiatri og socialt udsatte.

Tabel 10.1. Antal borgere på socialområdet fordelt på målgruppe (2020-2024)

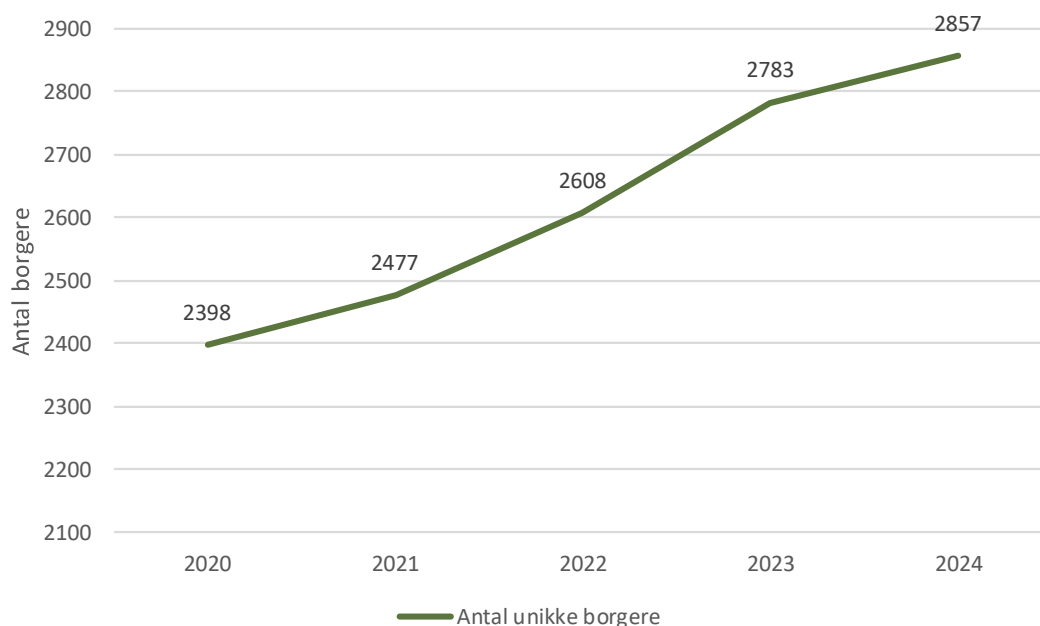
	2020		2021		2022		2023		2024	
	Antal unikke borgere	Heraf 18-66-årige	Antal unikke borgere	Heraf 18-66-årige	Antal unikke borgere	Heraf 18-66-årige	Antal unikke borgere	Heraf 18-66-årige	Antal unikke borgere	Heraf 18-66-årige
Handicap	1.200	1.046	1.279	1.089	1.321	1.133	1.369	1.166	1.392	1.190
Psykiatri	448	422	426	406	453	432	524	501	551	530
Socialt udsatte	750	708	772	738	834	796	890	848	914	874
I alt	2.398	2.176	2.477	2.233	2.608	2.361	2.783	2.515	2.857	2.594

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Note: Borgerne kan have en indsats hos fx både Psykiatri og Socialt Udsatte. I disse tilfælde vil borgeren tælle med både under Psykiatri og Socialt Udsatte.

Figur 10.2 nedenfor viser udviklingen i antallet af borgere med en indsats på socialområdet fra 2020 til 2024. Det fremgår af figuren, at antallet af borgere med en indsats på socialområdet er steget med 459 borgere fra 2020 til 2024. Det svarer til en stigning på ca. 19 pct. i perioden.

Figur 10.2. Udvikling i antal borgere med en indsats på socialområdet (2020-2024)

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Tabel 10.2 nedenfor viser antallet af borgere fordelt på indsatstyper i perioden 2020-2024. Indsatstyperne i tabellen er de udgiftsmæssigt største indsatsområder; botilbud, dagtilbud, mestringsvejledning (bostøtte) og stof-/alkoholbehandling. Af tabellen fremgår det, at der i perioden 2020-2024 har været et stigende

antal borgere i mestringsvejledning samt stof og alkoholbehandling, mens antallet af borgere i botilbud og i dagtilbud i 2024 stort set er på niveau med 2020.

Tabel 10.2. Antal borgere fordelt på indsatsstyper (2020-2024)

Antal borgere alle aldersgrupper	2020	2021	2022	2023	2024
Botilbud (§§85, 107, 108 og 110)	749	730	778	803	746
Dagtilbud (§§103 og 104)	394	385	382	387	397
Mestringsvejledning (§§85 og 85A)	890	902	933	1.058	1.160
Stof- og alkoholbehandling	552	587	614	658	738
I alt	2.585	2.604	2.707	2.906	3.041

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Note: Borgerne kan have et eller flere tilbud i de ovenstående kategorier. I disse tilfælde vil borgeren tælle i alle de kategorier, hvor de har et tilbud.

Tabel 10.3 nedenfor viser antallet af borgere i henholdsvis eksterne og interne indsatser i perioden 2020-2024. Af tabellen fremgår det, at størstedelen af borgerne modtager en indsats internt i Randers Kommune, svarende til ca. 80 pct. Derses særligt en høj selvforsyningsgrad inden for mestringsvejledning i eget hjem, dagtilbud og alkohol-/stofbehandling. Selvforsyningsgraden på botilbudsområdet, der samtidig udgør mere end halvdelen af udgifterne på socialområdet, udgør kun ca. 60 pct. Der er vedtaget en boligplan på botilbudsområdet, som hen over de kommende år skal sikre en selvforsyningsgrad på 70 pct. på botilbudsområdet.

Tabel 10.3. Antal borgere i eksterne og interne indsatser (2020-2024)

	2020	2021	2022	2023	2024
Eksternt tilbud	538	534	568	571	568
Internt tilbud	1.969	2.054	2.131	2.306	2.387
I alt	2.507	2.588	2.699	2.877	2.955

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Note: Borgerne kan have både et internt og et eksternt tilbud. I disse tilfælde vil borgeren tælle med både under Eksternt og Internt tilbud.

10.3 Økonomien på socialområdet

I Randers Kommune har der i alle budgetter fra 2022 og frem været initiativer for at dæmpe udgiftsudviklingen på socialområdet, og mange af initiativerne har været forsøg på at afhjælpe de styringsdilemmaer, som kommunen arbejder med. Det er blandet andet ved at opbygge egen botilbudskapacitet, ved at gennemgå sager, skærpe match og visitation, ved forhandling om taksten, ved opbygning af et kvalitetsteam så flere opgaver kan løses internt og ved i det hele taget at håndtere krav fra lovgivning, Ankestyrelsen, tilsyn og borgere så hensigtsmæssigt som muligt - fagligt og økonomisk. På trods af de mange initiativer i budgetterne og dokumenterede effektfulde resultater har landsudviklingen og udviklingen i Midtjylland ramt Randers Kommune på tilsvarende måde som de fleste af landets øvrige kommuner.

Regnskabsresultatet 2024 for socialområdet (se tabel 10.4) viser et merforbrug på service på 123,4 mio. kr. Hertil skal lægges et overført merforbrug på 115,2 mio. kr. fra tidligere år, hvilket samlet giver et merforbrug på 207,4 mio. kr. Der er i merforbruget medregnet merindtægt vedr. refusion på særligt dyre enkeltsager på 31,3 mio. kr., ligesom der indgår effekt af socialrådets økonomiske plan, der mindsker udgifterne med i alt ca. 45 mio. kr. i 2024. Deraf udgør 7 mio. kr. beregnede merindtægter fra det kommunale udligningssystem som følge af, at flere borgere tilbydes en indsats i Randers Kommune fremfor et eksternt tilbud uden for kommunen.

Tabel 10.4. Regnskabsresultatet for socialområdet 2024

Service (mio. kr.)	Oprindeligt budget	Korrigeret budget ekskl. overførsler	Regnskab	Årets resultat ekskl. overførsler	Overførsler 2023	Årets resultat inkl. overførsler 2023	Overførsler til 2025
Psykatri og Socialt Udsatte	146,4	149,9	164,6	14,7	7,4	22,1	21,7
Handicap	485,2	492,2	604,0	111,8	107,7	219,5	188,5
Autisme, senhjerneskade og læring	37,3	36,8	34,6	-2,3	0,3	-2,0	-2,0
I alt ekskl. projekter	668,8	679,0	803,2	124,2	115,4	239,6	208,3
Projekter	0,0	0,0	-0,7	-0,7	-0,2	-1,0	-1,0
I alt	668,8	679,0	802,4	123,4	115,2	238,6	207,4

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Randers Kommunes udgifter sammenholdt med andre kommuner

Tabel 10.5 nedenfor viser udgifter pr. indbygger (18-66-årige) på det specialiserede voksenområde i Randers Kommune samt i sammenligningskommunerne. Det fremgår af tabellen, at Randers Kommune ligger på en 30. plads ud af alle de danske kommuner, hvor 1 er bedst (forstået som laveste udgiftsniveau). Sammenlignet med sammenligningskommunerne har Randers Kommune flere udgifter pr. indbygger på det specialiserede voksenområde.

Tabel 10.5. Udgifter til det specialiserede voksenområde pr. 18-66-årig i 2023 (pl 2025)

	Randers	Horsens	Silkeborg	Vejle	Median
Placering	30	15	22	3	50
Udgifter pr. indbygger	11.246	10.544	10.958	9.592	12.495

Kilde: KL, 2025: Kend din kommune.

Note: Placering er et udtryk for placering blandt de 98 danske kommuner (1=bedst).

Tabel 10.6 nedenfor viser antal modtagere af botilbud pr. 1.000 18-66-årige i 2023 i Randers Kommune samt i sammenligningskommunerne. Det fremgår af tabellen, at Randers Kommune ligger på en 80. plads ud af alle kommunerne. Sammenlignet med sammenligningskommunerne har Randers Kommune flere modtagere af botilbud pr. 1.000 18-66-årige i 2023.

Tabel 10.6. Antal modtagere af botilbud pr. 1.000 18-66-årige i 2023

	Randers	Horsens	Silkeborg	Vejle	Median
Placering	80	13	51	14	50
Antal modtagere	9,0	5,4	7,5	5,5	7,5

Kilde: KL, 2025: Kend din kommune.

Note: Placering er et udtryk for placering blandt de 98 danske kommuner (1=bedst).

Tabel 10.7 nedenfor viser udgift pr. fuldtidsmodtager af botilbud i 2023 i Randers Kommune samt i sammenligningskommunerne. Det fremgår af tabellen, at Randers Kommune her ligger på en 12. plads ud af alle kommunerne, hvor 1 er bedst (forstået som laveste gennemsnitsudgift). Sammenlignet med sammenligningskommunerne har Randers Kommune færre udgifter pr. fuldtidsmodtager af botilbud i 2023.

Tabel 10.7. Udgift pr. fuldtidsmodtager af botilbud i 2023 (pl 2025)

	Randers	Horsens	Silkeborg	Vejle	Median
Placering	12	76	40	43	50
Udgift pr. fuldtidsmodtager	741.664	1.097.845	921.478	929.671	951.560

Kilde: KL, 2025: Kend din kommune.

Note: Placering er et udtryk for placering blandt de 98 danske kommuner (1=bedst).

Botilbudsområdet udgør en stor del af udgifterne på det specialiserede voksenområde. Høje udgifter til botilbud kan helt overordnet skyldes enten, at man har mange brugere af botilbud, eller at man har høje udgifter pr. bruger. I Randers Kommune ses relativt høje udgifter til botilbud, der primært drives af relativt mange borgere i botilbud. Enhedspriserne placerer sig i den lave ende - både i forhold til sammenlignelige kommuner og på landsplan.

Enhedspriser for borgere i botilbud

Det fremgår af en analyse foretaget af revisionsfirmaet BDO for Randers Kommune, der blev præsenteret på socialudvalgets møde den 2. oktober 2024, at Randers Kommune på fem ud af seks funktionsområder har gennemsnitspriser pr. helårsperson, der er lavere end gennemsnitspriserne i BDO's databank. Kun for midlertidige botilbud har Randers Kommune gennemsnitspriser, som er marginalt højere end databanken. De seks funktionsområder i analysen omfatter personlig støtte og pasning af personer med handicap, botilbudslignende tilbud, længerevarende botilbud, midlertidige botilbud, beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud.

BDO's databank er baseret på gennemsnitspriser på de seks funktionsområder fra en lang række andre kommuner. Analysen viser samtidig, at gennemsnitspriserne på alle områder er steget markant fra 2020 til 2024. Samlet har Randers Kommune oplevet, at gennemsnitsprisen pr. helårsperson på tværs af de udvalgte funktionsområder samlet er steget med 26 pct. mellem 2020 og 2024. Dette er væsentligt højere end prisstigninger, der kommer som følge af den almindelige prisudvikling.

De følgende tabeller viser udgifter, helårspersoner og gennemsnitspriser for Randers Kommunes borgere i interne og eksterne botilbud i 2024. Heraf fremgår det blandt andet at gennemsnitspriser (alle udgiftsintervaller) for borgere i botilbud er højere for borgere i eksterne botilbud, hvilket gør sig gældende på de fleste udgiftsniveauer. Dertil modtager flere borgere i de højeste udgiftsintervaller et eksternt botilbud, hvilket også bidrager til en højere samlet gennemsnitspris for de eksterne botilbud.

Tabel 10.8. Udgifter, antal helårspersoner og gennemsnitspriser for Randers Kommunes borgere i interne og eksterne midlertidige botilbud (2024)

	Internt tilbud			Eksternt tilbud		
Midlertidigt botilbud SEL § 107	Udgifter	Helårspersoner	Gennemsnitspris pr. helårsperson	Udgifter	Helårspersoner	Gennemsnitspris pr. helårsperson
Under 0,5 mio. kr.	6.157	11,5	537	4.638	8,0	580
0,5-1,0 mio. kr.	9.424	13,3	707	16.205	18,0	901
1,0-1,5 mio. kr.	1.305	1,0	1.305	26.635	22,0	1.211
1,5-2,0 mio. kr.	1.733	1,0	1.733		0,0	
2,0-2,5 mio. kr.		0,0		4.071	2,0	2.036
Over 3 mio. kr.		0,0		7.670	1,7	4.386
I alt	18.619	26,8	695	59.219	51,7	1.145

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Tabel 10.9. Udgifter, antal helårspersoner og gennemsnitspriser for Randers Kommunes borgere i interne og eksterne botilbudslignende tilbud (2024)

	Internt tilbud			Eksternt tilbud		
Botilbudslignende tilbud SEL § 85/ ABL § 105	Udgifter	Helårspersoner	Gennemsnitspris pr. helårsperson	Udgifter	Helårspersoner	Gennemsnitspris pr. helårsperson
Under 0,5 mio. kr.	58.203	202,7	287	11.916	45,9	260
0,5-1,0 mio. kr.	46.002	58,8	783	26.296	31,8	826
1,0-1,5 mio. kr.	34.500	27,8	1.243	24.726	21,0	1.177
1,5-2,0 mio. kr.	26.675	14,8	1.800	7.056	4,0	1.764
2,0-2,5 mio. kr.	4.333	2,0	2.167		0,0	
2,5-3,0 mio. kr.		0,0		2.534	1,0	2.534
Over 3 mio. kr.	7.543	2,0	3.771	16.979	4,0	4.245
I alt	177.257	308,0	575	89.506	107,7	831

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Tabel 10.10. Udgifter, antal helårspersoner og gennemsnitspriser for Randers Kommunes borgere i interne og eksterne længerevarende botilbud (2024)

	Internt tilbud			Eksternt tilbud		
Længerevarende botilbud SEL § 108	Udgifter	Helårspersoner	Gennemsnitspris pr. helårsperson	Udgifter	Helårspersoner	Gennemsnitspris pr. helårsperson
Under 0,5 mio. kr.	1.564	4,3	364	315	0,2	1.265
0,5-1,0 mio. kr.	646	1,0	646	17.893	20,0	893
1,0-1,5 mio. kr.		0,0		25.884	19,6	1.318
1,5-2,0 mio. kr.		0,0		12.681	7,0	1.812
2,0-2,5 mio. kr.		0,0		14.776	7,0	2.111
2,5-3,0 mio. kr.		0,0		5.402	2,0	2.701
I alt	2.210	5,3	417	76.950	55,9	1.376

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Særligt dyre enkeltsager

Der har igennem en årrække været en stor vækst i udgifterne til særligt dyre enkeltsager, hvilket også er en udvikling, der ses i hovedparten af landets øvrige kommuner. Udviklingen i Randers Kommune i de senere år følges i forhold til antallet af sager omfattet af statslig refusion.

Den statslige refusionsordning er inddelt i udgiftsintervaller, der definerer, hvor mange procent refusion kommunen kan hjemtage for den enkelte sag. Udgiftsintervallerne fremgår af tabel 10.11 nedenfor.

Tabel 10.11. Udgiftsintervaller i den statslige refusionsordning (2022-2024)

	2022	2023	2024
Ingen refusion	Under 860.000	Under 880.000 kr.	Under 910.000 kr.
Refusion 25 pct.	860.000 kr. – 1.679.999 kr.	880.000 kr. – 1.729.999 kr.	910.000 – 1.779.999 kr.
Refusion 50 pct.	1.680.000 kr. – 2.119.999 kr.	1.730.000-2.179.999 kr.	1.780.000 – 2.249.999 kr.
Refusion 75 pct.	2.120.000 kr. og derover	2.180.000 kr. og derover	2.250.000 kr. og derover

Kilde: [Satser på socialområdet - Social- og Boligministeriet](#)

Den følgende tabel viser udviklingen i udgifter og antal sager fordelt på de tre refusionssatser i 2022-24. Det fremgår heraf, at størstedelen af sagerne er sager med 25 pct. refusion, men at de disse sager udgør en faldende del af det samlede udgifter til refusionssager i perioden. Dette skal ses i sammenhæng med, at sager med 50 pct. og 75 pct. refusion er steget markant. Antalsmæssigt er de to sagstyper steget med 29 sager i perioden, og udgifterne hertil er steget med 75 mio. kr. Sager med 50 pct. og 75 pct. refusion udgør nu ca. 45 pct. af udgifterne til refusionssager på socialområdet. Det bemærkes desuden, at udgifterne på området er steget med ca. 100 mio. kr. i løbet af perioden.

Tabel 10.12. Udvikling i udgifter og antal sager fordelt på refusionssatser (2022-2024)

	25 pct. refusion		50 pct. refusion		75 pct. refusion		Total	
	Antal sager	Udgifter	Antal sager	Udgifter	Antal sager	Udgifter	Antal sager	Udgifter
2022	175	194.249	22	41.834	21	65.671	218	301.754
2023	187	215.480	31	60.655	20	66.914	238	343.049
2024	181	219.619	43	83.383	29	97.620	253	400.622

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Udgifter til borgere på forsorgshjem

Der ses en stor stigning i udgifterne til forsorgshjem primært som følge af flere længerevarende ophold, og at enhedsprisen for en del af opholdene på private forsorgshjem er steget markant.

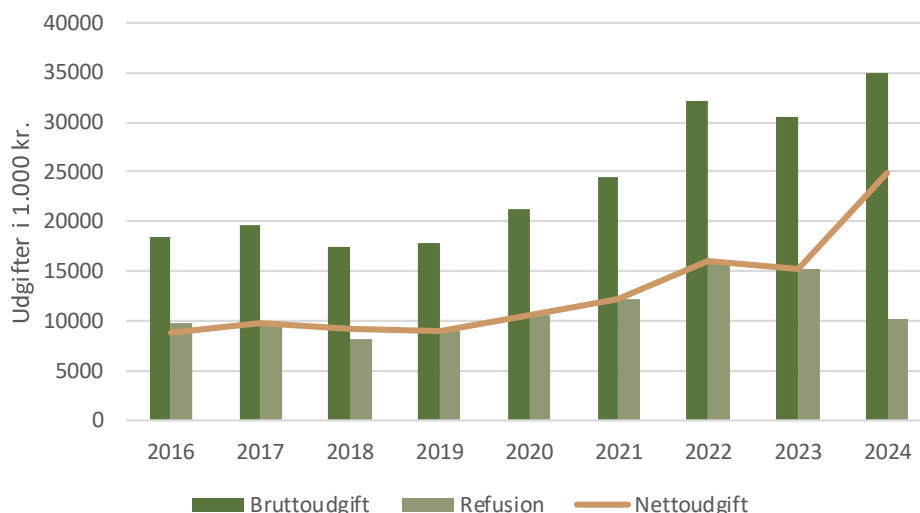
Alle udgifter til forsorgshjem har tidligere været omfattet af 50 pct. statsrefusion. Med hjemløserenformen i 2023 er refusionsadgangen nu begrænset til ophold på under 90 dage (120 dage i en overgangsperiode). Det medfører derved en betydelig merudgift til kommunen, at de længerevarende ophold er i stigning. Når der ses på udviklingen i bruttoudgifterne på forsorgsområdet over tid, ses en markant udvikling – fra 18,5 mio. kr. i 2016 til 35 mio. kr. i 2024. Samtidig er refusionen faldet fra at udgøre 50 pct. af udgifterne frem til 2023 til knap 40 pct. af udgifterne i 2024. Udviklingen er illustreret i figur 10.13 nedenfor.

Tabel 10.13. Udvikling i udgifter til borgere på forsorgshjem (2016-2024)

Løbende priser (1.000 kr.)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bruttoudgift	18.551	19.590	17.403	17.877	21.321	24.471	32.157	30.443	35.026
Refusion	9.727	9.759	8.251	8.939	10.660	12.235	16.078	15.221	10.129
Nettoudgift	8.824	9.831	9.152	8.938	10.661	12.236	16.079	15.222	24.897

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Figur 10.3. Udvikling i udgifter til borgere på forsorgshjem, løbende priser 1.000 kr. (2016-2024)

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Den følgende tabel viser udviklingen i aktiviteten på eksterne forsorgshjem i perioden 2021-2024. Som det fremgår af tabellen, er antallet af helårspersoner steget i perioden. Antallet af unikke borgere steg fra 2021-2023, men er faldet lidt igen i 2024. Faldet i unikke borgere i 2024 er sket samtidig med, at antallet af helårspersoner er steget, hvilket hænger sammen med, at der er en stigning i antallet af borgere med lange ophold.

Tabel 10.14. Udvikling i aktivitet på eksterne forsorgshjem (2021-2024)

Aktivitet på eksterne forsorgshjem	2021	2022	2023	2024
Helårspersoner	25	38	39	43
Unikke borgere	70	96	109	94

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Tabellen nedenfor viser aktivitetstal på forsorgstilbuddet Hjørnestenen, der har driftsoverenskomst med Randers Kommune. Tabellen viser et fald i antal helårspersoner, hvilket primært skyldes, at borgernes ophold er blevet kortere. Det markante fald fra 2023 til 2024 skyldes en omlægning af 12 eksterne ungepladser til andet tilbud.

Tabel 10.15. Udvikling i aktivitet på forsorgstilbuddet Hjørnestenen (2021-2024)

Aktivitet på Hjørnestenen	2021	2022	2023	2024
Helårspersoner	28	24	21	11
Unikke borgere	87	88	95	63

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Den følgende tabel viser udviklingen i udgiftsfordelingen på området fordelt på eksterne private og offentlige forsorgshjem samt Hjørnestenen. Som det fremgår af tabellen, udgør udgifterne til eksterne forsorgshjem en stigende andel af udgifterne – fra 56 pct. i 2021 til 80 pct. af udgifterne i 2024.

Tabel 10.16. Udvikling i udgifter fordelt på private og offentlige forsorgshjem samt Hjørnestenen, beløb i kr. (2021-2024)

	2021	2022	2023	2024
Private forsorgshjem - eksterne	7.820	10.373	13.675	15.434
Offentlige forsorgshjem - eksterne	5.785	9.574	9.972	12.493
Hjørnestenen	10.866	12.210	6.794	7.099
I alt	24.471	32.157	30.440	35.026

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Lovgivningen på området tager udgangspunkt i selvhenvender-princippet, som betyder, at borgere selv kan tage kontakt til et forsorgshjem og lade sig indskrive. Visitationen til forsorgshjem foretages af det enkelte forsorgshjem uden kommunens medvirken. Eftersom det ikke er muligt at påvirke visitationen til forsorgshjem, lægges der i forvaltningen stor vægt på, at borgere på forsorgshjem hurtigere kommer i egen bolig. Dette sker igennem tidlig og kontinuerlig dialog med borger og forsorgshjem om borgers videre forløb. Der arbejdes målrettet med Housing First, hvor tilbud om en bolig kan kombineres med mestringsvejledning og en beskæftigelsesrettet indsats. Den store udfordring er imidlertid, at der ikke findes et incitament (tilsvarende kommunernes) for forsorgshjemmene til at deltage aktivt i hurtigt at etablere en boligløsning for borgeren, idet forsorgshjemmene derved mister indtægter og på sigt deres eksistensgrundlag.

10.4 Rekrutteringsudfordringer på socialområdet

Der er i Randers Kommune – såvel som på landsplan – en stor udfordring i at skaffe hænder nok på socialområdet, særligt i forhold til socialpædagoger og SOSU-assistenter, hvor der er en lav søgning til stillingerne og en relativ høj gennemsnitsalder for begge faggrupper.

Særligt på visse dele af socialområdets døgndækkede tilbud er kommunen udfordret med hensyn til rekruttering. Dels er der få kvalificerede ansøgninger, når der opslås stillinger, og dels melder flere kandidater fra allerede inden samtalen eller udebliver, da de har fået tilbudt et andet job. Dette på trods af, at forvaltningen løbende afvikler ansættelsessamtaler, så snart en kvalificeret kandidat ansøger. Flere medarbejdere fravælger desuden arbejdet på de døgndækkede tilbud, da de oplever at have for travlt på tilbuddene, og at kompleksiteten i opgaverne er for stor. Ligeledes har flere medarbejdere et ønske om at have et familieliv, hvor der ikke skal arbejdes aften og weekender. Tiltag som færre weekendvagter over et rul og indflydelse på den øvrige tilrettelæggelse af arbejdstiden er iværksat flere steder på de døgndækkede tilbud, men uden mærkbar effekt på rekrutteringen.

Rapporten *"Behovet for velfærdsuddannede i den midtjyske region 2024-2034"* er udarbejdet af Region Midtjylland, KKR Midtjylland og VIA University College i samarbejde med en række aktører på social- og sundhedsområdet. Formålet med rapporten er at give et detaljeret og opdateret billede af de kommende års behov for velfærdsuddannede i den midtjyske region, herunder pædagoger, pædagogiske assistenter, og SOSU-assistenter.

Analysen giver et solidt grundlag for at forstå udfordringerne på velfærdsområdet og danner basis for fremtidige strategiske beslutninger om rekruttering, uddannelse og tilknytning af arbejdskraft. Af rapporten fremgår det, at det i de kommende år vil blive endnu sværere at rekruttere nok pædagoger, idet færre

søger ind på pædagoguddannelsen samt en stor del af pædagogerne nærmer sig pensionsalderen. I forhold til SOSU-assistenter er situationen mindst lige så alvorlig, da der kommer til at være en reel mangel på arbejdskraft i de kommende år. Som ved pædagogerne er tilgangen til uddannelserne lav, og samtidig er mange af de nuværende SOSU-assistenter over 50 år. For pædagogiske assistenter ser situationen lidt lysere ud. Hvis udviklingen følger det mest sandsynlige scenarie, vil der være et overskud af pædagogiske assistenter i de kommende år. Dog advarer nogle scenarier om, at der alligevel kan opstå mangel på sigt, hvis efterspørgslen stiger mere end forventet (Region Midtjylland m.fl., 2024).

Igangsatte initiativer i Randers Kommune

Som et led i socialområdets økonomiske handleplaner (SØP) i Randers Kommune er der udarbejdet en rekrutterings-, kompetenceudviklings- og fastholdelsesstrategi. Strategien består af en række initiativer som forløber i selvstændige projekter, og som blandt andet har til formål at mindske de økonomiske omkostninger, der er til indkøb af eksterne vikar, samt at skabe attraktive arbejdspladser gennem forskellige indsatser med afsæt i LEADs helhedsmodel for den attraktive arbejdsplads (LEAD, 2025). Der er blandt andet oprettet en intern vikarordning, som har til formål at reducere det høje forbrug af eksterne vikarer, samt sikre højere genkendelighed for både borgere og den faste personalegruppe. Vikarordningen er netop gået i drift, og det forventes, at forvaltningen forholdsvis hurtigt kan reducere udgiften til vikardækningen - også selvom der er faste udgifter forbundet med driften af ordningen.

Der arbejdes desuden med forskellige initiativer for at tiltrække flere kandidater og skabe attraktive arbejdspladser fx:

- Et tættere samarbejde med VIA på pædagog- og socialrådgiveruddannelsen.
- En kursusadministration som blandt andet har til formål at skabe et solidt fagligt fundament for medarbejderne gennem kompetenceopbygning og kompetenceudvikling – både for nye medarbejdere og allerede ansatte.
- Et veltilrettelagt onboardingforløb, som hjælper ledere med at give alle nye medarbejdere den introduktion og viden, de har brug for, så de trives i deres nye arbejde.
- Mulighed for at opkvalificere omsorgsmedhjælpere via en meritpædagoguddannelse.
- Ansættelse af en læringskonsulent på socialområdet, samt oprettelse af *Team God Arbejdsplads* bestående af tre medarbejdere, som blandt andet understøtter arbejdspladser med trivselsfremmende indsatser.

10.5 Socialområdets økonomiske plan og fingerplanen

I Randers Kommune har der i alle vedtagne budgetter fra 2022 og frem været initiativer for at dæmpe udgiftsudviklingen blandt andet ved at opbygge egen botilbudskapacitet (jf. ekspertudvalgets anbefaling 3 og 5), ved at gennemgå sager, matche og visitere rigtigt (jf. ekspertudvalgets anbefaling 6), ved forhandling om prisen (anbefaling 4), ved opbygning af et kvalitetsteam (jf. ekspertudvalgets anbefaling 6, 7 og 14) og ved i det hele taget at løse krav fra lovgivning, Ankestyrelsen, Tilsyn og borgere så hensigtsmæssigt som muligt - fagligt og økonomisk.

På trods af de mange initiativer og effektfulde resultater har landsudviklingen og udviklingen i Midtjylland ramt Randers Kommune på samme måde som alle landets øvrige kommuner.

Tværkommunale analyser viser, at socialområdet i Randers Kommune drives relativt billigt. Randers Kommune har således det 30. laveste udgiftsniveau på det specialiserede voksenområde under ét og det 12. laveste udgiftsniveau pr. fuldtidsmodtager af botilbud (Kilde: Kend din kommune 2025).

Der arbejdes med flere initiativer i forhold til at afbøde udgiftsudviklingen på socialområdet, der er samlet i socialområdets økonomiske plan (SØP). SØP blev vedtaget som en del af budget 2022-25 og 2023-26 med henblik på at afbøde de forventede udgiftsstigninger på socialområdet i de kommende år. Hertil har byrådet i juni 2023 vedtaget en ny boligplan for socialområdet. Der er i budget 2024-27 desuden vedtaget en langsigtet retning for det specialiserede socialområde – den såkaldte Fingerplan, der udover allerede vedtagne SØP-initiativer indeholder yderligere udgiftsdæmpende forslag for 2024 og frem.

Fingerplanen blev udarbejdet med afsæt i SØP. Formålet med fingerplanen er at sætte en langsigtet retning for det specialiserede socialområde, hvor indsatserne prioriteres og koncentrerer i få, udvalgte spor. Fingerplanen skal vise rækkefølgen og sammenhængen i de indsatser og investeringer, der over årene skal bidrage til en markant afbødning af presset på det specialiserede socialområde. Fingerplanen er på den måde både et strategisk kompas og en ramme for den faglige og organisatoriske udvikling i Randers Kommune.

Fundamentet for Fingerplanen er tre bærende principper:

- At flere opgaver skal løses i Randers Kommune, når faglighed og økonomi kan matche det eksterne alternativ.
- At understøtte borgernes mestring af eget liv og dermed mindske behovet for kommunal hjælp og støtte.
- At investere i at udbygge kommunens tilbudsvifte med tiltag, der har et fagligt og økonomisk potentiale.

Fingerplanen indeholder på nuværende tidspunkt fem spor:

1. Forebyggelse og samarbejde med borgeren
2. Et godt liv i egen bolig
3. Flere botilbud i Randers Kommune
4. Organisatorisk forandringskraft
5. Forbedring af rammer og vilkår

10.6 Socialområdets boligplan

Byrådet vedtog i juni 2023 socialområdets Boligplan II. Planen har til formål at understøtte arbejdet med at inddæmme de økonomiske udfordringer, som socialområdet i Randers Kommune på lige fod med andre danske kommuner, oplever. Randers Kommune har en selvforsyningsgrad på ca. 60 pct. - dvs. at for 60 pct. af de borgere, som i dag har brug for et botilbud, kan Randers Kommune tilbyde et tilbud inden for kommunens grænser. Randers Kommunes fordeling mellem interne og eksterne botilbud svarer til niveauet på landsplan. Ambitionen for socialområdets Boligplan II er at hæve Randers Kommunes evne til at tilbyde botilbud til borgere med særlige behov inden for Randers Kommune fra 61 pct. til 72 pct., hvilket svarer til en kapacitetsudvidelse på ca. 70 boliger.

En højere selvforsyningsgrad forventes at medvirke til at løse nogle af de økonomiske udfordringer, som Randers Kommune har på socialområdet, idet Randers Kommune derved bedre kan sikre sammenhæng mellem ressourcer og støttebehov i de enkelte borgerforløb på interne botilbud, og i højere grad bliver i stand til at styre serviceniveau og prisudvikling.

10.7 Sammenfatning vedr. socialområdet

Der har i de senere år været markante stigninger i udgifterne til socialområdet i Randers Kommune. Dette skal blandt andet ses i sammenhæng med en stor vækst i udgifterne til særligt dyre enkeltsager, hvilket også er en udvikling, der ses i hovedparten af landets øvrige kommuner. Samtidig ses generelt stigende gennemsnitsudgifter på socialområdet. I perioden 2020-2024 er gennemsnitsprisen pr. helårsperson på en række funktionsområder på socialområdet (personlig støtte og pasning af personer med handicap, botilbudslignende tilbud, længerevarende botilbud, midlertidige botilbud, beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud) steget med 26 pct. hvilket er væsentligt højere end den almindelige prisudvikling. Udgifterne til forsorgshjem er også steget markant, primært som følge af flere længerevarende ophold og stigende enhedspriser på private forsorgshjem. Refusionsadgangen er samtidig begrænset til ophold på under 90 dage, hvilket medfører betydelige merudgifter for kommunen.

I Randers Kommune er der i alle budgetter fra 2022 og frem vedtaget initiativer, der har til formål at dæmpe udgiftsudviklingen på socialområdet. Initiativerne er samlet i socialområdets økonomiske plan (SØP) og i boligplanen. Initiativerne omfatter blandt andet en udvidelse af Randers Kommunes egen botilbudskapacitet, et styrket fokus på sagsopfølgning og takstforhandling af sager, opbygning af et kvalitetsteam så flere opgaver kan løses internt og ved i det hele taget at håndtere krav fra lovgivning, Ankestyrelsen, tilsyn og borgere så hensigtsmæssigt som muligt - fagligt og økonomisk.

På trods af de mange initiativer i budgetterne og dokumenterede effektfulde resultater af SØP/Fingerplanen har landsudviklingen og udviklingen i Midtjylland ramt Randers Kommune på tilsvarende måde som de fleste af landets øvrige kommuner i form af stigende udgifter og økonomisk ubalance. Særligt i forhold til særligt dyre enkeltsager er der behov for, at regeringen og Folketinget skaber nogle nye lovgivningsmæssige rammer og implementerer nogle af de væsentligste anbefalinger fra Tranæsudvalgets katalog, som også indgår i Folketingets aftale om socialområdet. I forhold til forsorgshjem er der behov for, at regeringen og Folketinget løser den uhensigtsmæssighed, der er indbygget i lovgivningen på forsorgshjemsområdet, hvor forsorgshjemmene i dag ikke har økonomisk incitament til at samarbejde med kommunerne om at skabe en hurtig boligløsning for borgerne.

10.8 Fattigdom i Randers Kommune

I Danmark er der ikke en national definition af fattigdom, men Danmarks Statistik anvender begrebet *relativ fattigdom*, som måles i relation til den generelle levestandard i samfundet. Danmarks Statistiks indikator for relativ fattigdom kombinerer lavindkomst med lav formue og fraregner studerende. Indikatoren er udviklet til opfølgning på FN's bæredygtigheds mål 1.2 om afskaffelse af fattigdom (Danmarks Statistik, 2019).

FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling - Mål 1.2

Inden 2030 skal andelen af mænd, kvinder og børn i alle aldre, som lever i fattigdom i alle dens dimensioner, halveres i henhold til nationale definitioner.

(Verdensmaalene.dk)

I Danmarks Statistiks fattigdomsdefinition betragtes fattigdom relativt i forhold til normen i samfundet. Det vil sige, at man er relativt fattig, hvis man er langt fra at have de samme økonomiske muligheder og levevilkår som de fleste andre i befolkningen. Normen defineres som medianindkomsten. Medianindkomsten er det beløb, hvor halvdelen af befolkningen har en lavere indkomst og halvdelen en højere indkomst.

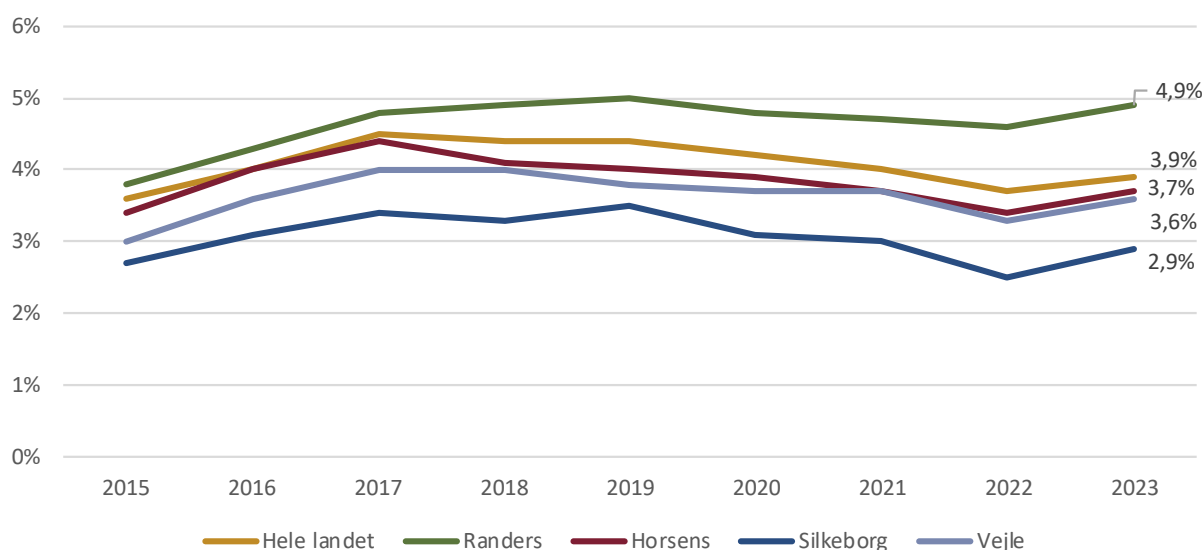
En person eller familie betragtes som relativ fattig, såfremt de både har:

1. En ækvivalent disponibel indkomst under lavindkomstgrænsen
2. En ækvivalent nettoformue ekskl. pension under lavindkomstgrænsen ved årets start.

Lavindkomstgrænsen er fastsat til 50 pct. af medianindkomsten målt på ækvivaleret disponibel indkomst. Den følger derved den generelle indkomstudvikling i samfundet. Personer i familier, hvor hovedforsørgeren i familien er studerende, samt unge der er flyttet hjemmefra i løbet af året, bliver ikke betegnet som fattige, selvom de opfylder ovenstående betingelser (Danmarks Statistik, 2019).

Figur 10.4 nedenfor viser udviklingen i andelen af borgere, der lever under den relative fattigdomsgrænse i henholdsvis Randers Kommune, sammenligningskommunerne og på landsplan. Af figuren fremgår det, at andelen af borgere, der lever under den relative fattigdomsgrænse i hele perioden fra 2015 til 2023 har været højere i Randers Kommune end i sammenligningskommunerne og på landsplan.

Figur 10.4. Udvikling i andelen af borgere, der lever under den relative fattigdomsgrænse, pct. af befolkning, (2015-2023)

Kilde: Danmarks Statistik (LABY07).

Tabel 10.17 nedenfor viser antallet af borgere, der levede under den relative fattigdomsgrænse i 2023. Af tabellen fremgår, at der var tale om 4.752 borgere. Af disse var 2.241 kvinder (svarende til 4,5 pct. af alle kvinder i Randers Kommune) og 2.511 var mænd (svarende til 5,1 pct. af alle mænd i Randers Kommune). I 2023 var der således flere mænd end kvinder, der levede under den relative fattigdomsgrænse i Randers Kommune.

Tabel 10.17. Antal og andel borgere, der lever under den relative fattigdomsgrænse i Randers Kommune fordelt på køn (2023)

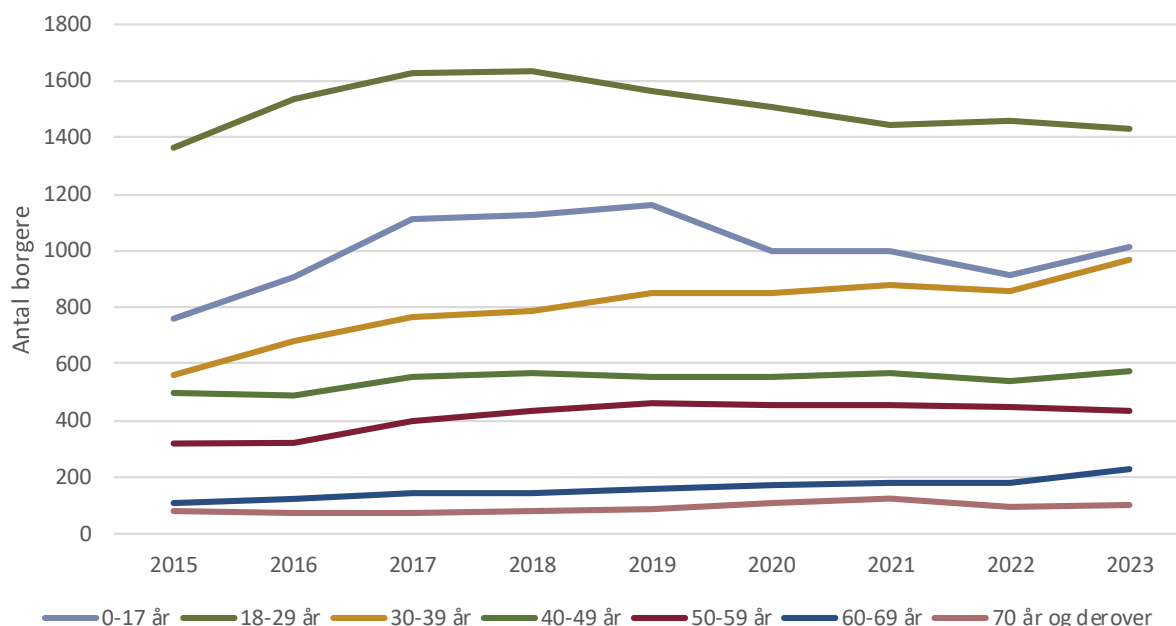
	Antal relativt fattige borgere	Andel relativt fattige borgere
Randers i alt	4.752	4,8 pct.
Kvinder	2.241	4,5 pct.
Mænd	2.511	5,1 pct.

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik, 2025.

Figur 10.5 viser udviklingen i antallet af borgerne i Randers Kommune, der levede under den relative fattigdomsgrænse fra 2015 til 2023 fordelt på aldersgrupper. Af figuren fremgår der, at det særligt er unge mellem 18-29 år, der levede under den relative fattigdomsgrænse. Dette er gældende for hele perioden. Derudover er der fra 2022 til 2023 sket en forholdsvis stor stigning på 112 borgere blandt de 30-39-årige, der levede under den relative fattigdomsgrænse. I hele perioden er antallet af 30-39-årige, der lever under den relative fattigdomsgrænse steget fra 561 personer i 2015 til 968 personer i 2023.

Der er fra 2022 til 2023 ligeledes sket en stigning i antallet af børn og unge under 17 år, der lever under den relative fattigdomsgrænse. Antallet af 0-17-årige er dog på niveau med antallet i 2020 og 2021 samt under niveauet i 2017-2029. Set over hele perioden er antallet af børn og unge under 17 år, der lever under den relative fattigdomsgrænse steget fra 760 personer i 2015 til 1.014 personer i 2023.

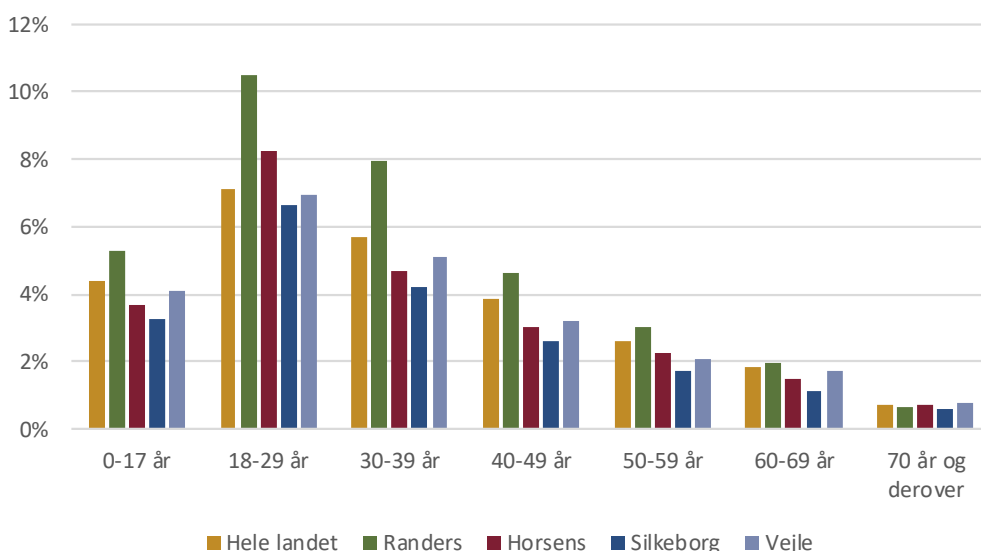
Figur 10.5. Udvikling i antallet af borgere, der lever under den relative fattigdomsgrænse fordelt på alder i Randers Kommune (2023)

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik, 2025.

Figur 10.6 viser andelen af borgere i en given aldersgruppe, der levede under den relative fattigdomsgrænse i 2023 i henholdsvis Randers Kommune, Horsens Kommune, Silkeborg Kommune, Vejle Kommune og hele landet. Af figuren fremgår det, at Randers Kommune - sammenlignet med hele landet og sammenligningskommunerne – havde en særlig stor andel af 18-29-årige borgere og 30-39-årige borgere, der levede under den relative fattigdomsgrænse.

Figur 10.6. Andel borgere i en given aldersgruppe, der lever under den relative fattigdomsgrænse (2023)

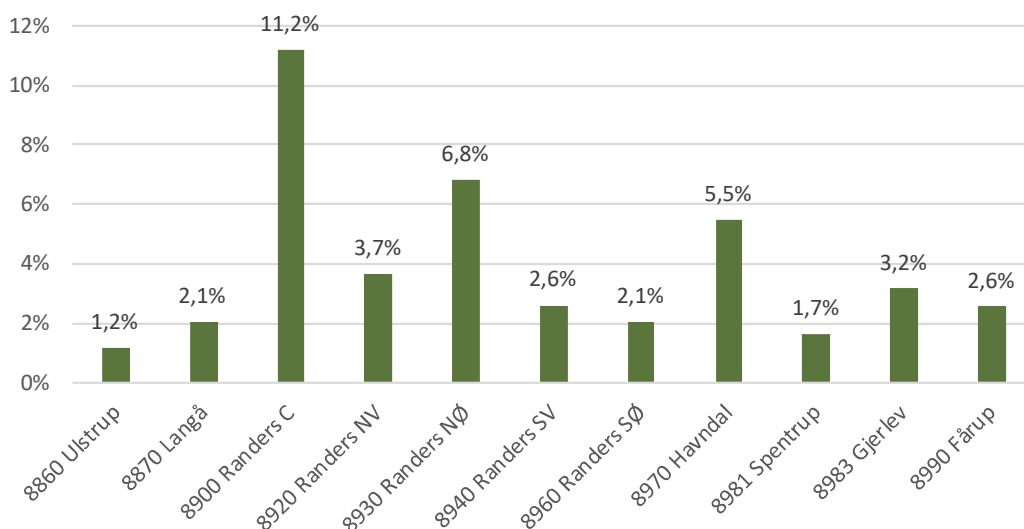

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik, 2025.

Figur 10.7 viser andelen af borgere med adresse i et givent postnummer i Randers Kommune, der levede under den relative fattigdomsgrænse i 2023. Af figuren fremgår, at andelen af borgere, der levede under

den relative fattigdomsgrænse, var særlig høj i 8900 Randers C med en andel på 11,2 pct. (svarende til 1.473 borgere) og i 8930 Randers NØ med en andel på 6,8 pct. (svarende til 1.265 borgere). Herefter kommer 8970 Havndal, hvor 5,5 pct. af borgerne (svarende til 146 borgere) levede under den relative fattigdomsgrænse i 2023.

Figur 10.7. Andel personer, der lever under den relative fattigdomsgrænse fordelt på postnumre i Randers Kommune (2023)

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik, 2025.

10.9 Kriminalitet i Randers Kommune

Der er forskellige måder at måle kriminalitetsniveauet i en kommune på blandt andet på antal anmeldelser, antal sigtelser eller antal sigtede personer. Staten måler desuden på andelen af dømte personer i opgørelsen af kriminalitetskriteriet efter parallelsamfundslovgivningen. Der vil kunne tegnes forskellige billeder afhængigt af, om data knytter sig til gerningssteder eller til bopæl for sigtede eller dømte.

Tre gange årligt mødes Lokalrådet i Randers. Lokalrådet er et lovpligtigt samarbejdsorgan mellem Østjyllands Politi og Randers Kommune. Til møderne medbringer politiet en statistik for kriminalitet i Randers Kommune. Den nyeste opgørelse til Lokalrådet omfatter data for hele 2024. Den viser, at Randers Kommune som helhed både ligger under landsgennemsnittet og under gennemsnittet for politikredsen i forhold til antal straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere. I forhold til indbrud ligger Randers Kommune ligeledes under gennemsnittet for politikredsen, men ligesom de øvrige kommuner i politikredsen over landsgennemsnittet. Det samme gælder for antal indbrud pr. 1.000 indbyggere. Disse data baserer sig på anmeldelser.

Udover det statistiske materiale fra Østjyllands Politi, bestiller Randers Kommune årligt Danmarks Statistiks boligstatistiske nøgletal for de syv almene boligområder, der indgår i den boligsociale helhedsplan (se særskilt afsnit herom). Af de boligstatistiske nøgletal fremgår antal sigtede personer samt antal sigtelser pr. 1.000 indbyggere. Disse data, der zoomer ind på et mere lokalt niveau, tegner et mere bekymrende billede. I flere større almene boligområder er andelen af sigtede personer pr. 1.000 indbyggere 3-4 gange højere end i Randers Kommune som helhed, og niveauet er stigende (se tabellen nedenfor). Det har i perioden 2020-2024 været Energivej-området og Hermann Stillingsvej-området, der har haft det højeste og et samtidig stigende niveau. I den kommende helhedsplan for perioden 2025-29 er der inddraget flere almene boligafdelinger, herunder en række spredte afdelinger, der i helhedsplanen under ét kaldes "Centrale

Randers". Seneste data fra Danmarks Statistik viser, at andelen af sigtede personer er endnu højere i Centrale Randers end de to førnævnte boligområder. Her nærmer niveauet sig 5 gange over niveauet for kommunen som helhed, og endda endnu højere for antal sigtelser pr. 1.000 indbyggere (se figuren nedenfor). I tabellerne nedenfor skal det dog bemærkes, at ændringen fra 2023-2024 for boligområderne kan omfatte relativt få personer, hvor et mindre antal personer kan give sig udslag i en stor procentvis ændring.

Tabel 10.18. Antal sigtede personer pr. 1000 indbyggere

	Ændring fra 2023-2024	2020	2021	2022	2023	2024
Randers Kommune	3,8 pct.	14,3	12,2	10,5	10,5	10,9
Energivej	8,4 pct.	28,5	23,3	27,5	40,3	43,7
Glarbjergvej	-32,6 pct.	19,6	24,3	20,6	23	15,5
Gl. Jennumparken	21,5 pct.	37,9	25,2	21	23,7	28,8
Hermann Stillingsvej	-10,1 pct.	18,5	29,4	27,6	31,6	28,4
Sjællandgadekvarteret	29,4 pct.	29,2	23,5	21	16	20,7
Vangdalen	-24,4 pct.	22,2	35,9	16,8	20,1	15,2
Centrale Randers	34,2 pct.	36,8	45,4	33,7	33,9	45,5

Kilde: Randers Kommunes boligsociale monitorering 2024, data fra Danmarks Statistik.

Tabel 10.19. Antal sigtelser pr. 1000 indbyggere

	Ændring fra 2023-2024	2020	2021	2022	2023	2024
Randers Kommune	7,6 pct.	49,1	38,8	49,5	29	31,2
Energivej	26,5 pct.	148,3	49,1	156,3	86,9	109,9
Glarbjergvej	-44,3 pct.	130,7	55,6	160	55,7	31
Gl. Jennumparken	-11,2 pct.	221,4	77,5	71,4	111,3	98,8
Hermann Stillingsvej	-32,2 pct.	28,2	94,9	77,2	117,4	79,6
Sjællandgadekvarteret	49,9 pct.	49,4	87,1	85,2	34,5	51,7
Vangdalen	-51,5 pct.	151,9	102,8	40,3	138,8	67,3
Centrale Randers	35,9 pct.	89,1	194,3	127,4	124,2	168,8

Kilde: Randers Kommunes boligsociale monitorering 2024, data fra Danmarks Statistik.

Staten leverer hvert år data for andelen af dømtte for de tre største almene boligområder i Randers – Gl. Jennumparken, der er et udsat boligområde, Glarbjergvej-området, der er et forebyggelsesområde og Hermann Stillingsvej-området. Sidstnævnte har lige knap 1.000 beboere og er derfor ikke omfattet af statens parallelsamfundslovgivning, men ville ellers være et udsat boligområde, idet andelen af dømtte overskrider statens kriteriegrænse på tre gange landsgennemsnittet. Niveauet er ca. dobbelt så højt som i Gl. Jennumparken og Glarbjergvej-området.

Den høje andel af beboere, der er sigtede eller dømtte, kalder på skærpet opmærksomhed. Forskningen viser, at børn og unge har en øget risiko for at begå kriminalitet, hvis de vokser op med forældre med kriminell adfærd, ligesom det også er tilfældet for børn med højt skolefravær, ensomhed eller generel mistrois (VIVE, 2019). På alle disse parametre er der en overrepræsentation i de boligsociale områder.

10.10 Den sociale boliganvisning og anvisningsret

Borgere i Randers Kommune har mulighed for at få tilbudt en bolig via Den sociale boliganvisning, hvis borgeren har været udsat for en uforudseelig hændelse, som har gjort, at borgeren har mistet sin bolig, og borgeren ikke har mulighed for at skaffe en bolig på egen hånd, samt at borgeren har et socialt problem ud over boligløshed.

Kommunerne har efter lov om almene boliger ret til at få stillet indtil hver fjerde ledige almene familiebolig til rådighed for Den sociale boliganvisning - den såkaldte fjerdedelsregel (Bekendtgørelse af Lov om almene boliger m.v., § 59). Randers Kommune havde indtil januar 2023 med udgangspunkt i fjerdedelsreglen en aftale med RandersBolig om, at RandersBolig stillede hver fjerde ledige bolig til rådighed for Den Sociale Boliganvisning uagtet størrelse, pris etc.

Der var lavet et administrationsgrundlag for Den sociale boliganvisning, som havde til formål:

- At kommunen opnår relevant udnyttelse af anvisningsretten, således at borgere med et akut boligsocialt behov, kan få et relevant tilbud om bolig inden for en rimelig tid. Dette er i overensstemmelse med kommunens helhedsorienterede tilgang til hjemløshed efter Housing First princippet. Anvendelsen af anvisningsretten skal desuden være med til at understøtte en økonomisk og social balanceret udvikling i de almene boligområder.
- At sikre en bred socioøkonomisk beboersammensætning i Randers Kommunes almene boligområder, og herved forebygge udviklingen af udsatte boligområder.
- At sikre, at borgere i socialt udsatte positioner kan anvises en bolig i Randers Kommune.
- At der fortsat er boliger til rådighed for andre boligsøgende på boligorganisationernes ventelister.

I tillæg til administrationsgrundlaget var der udarbejdet aftaler om kombineret og fleksibel udlejning, hvilket ligeledes havde til formål at sikre en bred beboersammensætning i de almene boligområder.

I januar 2023 godkendte byrådet et nyt administrationsgrundlag, der havde til hensigt at sikre, at Den Sociale Boliganvisning i Randers Kommune i højere grad kunne råde over billigere boliger end med den daværende aftale. Det nye administrationsgrundlag betyder, at fjerdedelsreglen fraviges, og at der i stedet bruges en fordelingsnøgle efter følgende retningslinjer:

- Hver tredje bolig som har en husleje under 4.000 kr. (inkl. forbrug)
- Hver sjette bolig som har en husleje på 4.000-6.000 kr. (inkl. forbrug)

10.11 Tandpleje til udsatte voksne

Specialtandpleje er et specialiseret tandplejetilbud til sindslidende, fysisk og/eller psykisk udviklingshæmmede, der ikke kan benytte de almindelige tandplejetilbud i børne- og ungdomstandplejen, praksistandplejen eller omsorgstændplejen. Udviklingen i specialtandpleje har på landsplan været markant i de sidste 10-15 år med stigende antal brugere og højere kompleksitet. Udviklingen i Randers Kommune ligner udviklingen i andre kommuner.

Specialtandpleje i Randers Kommune tilbydes fra tandklinikken på Viborgvej 1D, der er indrettet med handicapfaciliteter og specialudstyr til formålet. Randers kommunale tandpleje køber et mindre antal specialtandplejepladser i den regionale specialtandpleje. Karakteristisk for disse borgere er, at de er udadreagerende og/eller har flere alvorlige lidelser, der fordrer, at behandling skal foregå i sygehusregi.

Både børn, unge og voksne kan visiteres til specialtandpleje. Nedenstående tabel viser antal visiterede borgere i specialtandplejen i Randers Kommune samt antal visiterede borgere som andel af befolkningen i Randers Kommune. Af tabellen fremgår det, at der på 10 år er sket knap en tredobling af borgere visiteret til specialtandplejen i Randers Kommune. Året 2020 fremgår ikke af tabellen, idet tallene for kommunen ikke er retvisende pga. covid- 19.

Tabel 10.20. Antal og andel visiterede borgere i specialtandplejen i Randers Kommune (2014-2024)

Årstal	Antal visiterede borgere	Andel af befolkningen i Randers Kommune
2014	225	0,23 pct.
2015	253	0,26 pct.
2016	272	0,28 pct.
2017	366	0,37 pct.
2018	346	0,35 pct.
2019	362	0,37 pct.
2021	429	0,44 pct.
2022	496	0,50 pct.
2023	520	0,52 pct.
2024	608	0,61 pct.

Kilde: Randers Kommunes egne data.

Erfaringen de seneste 10 år er, at langt de fleste borgere, som er visiteret til specialtandpleje, er etnisk danske borgere, der er omsorgssvigtet eller på anden måde skadet i deres opvækst. I dag opleves det særligt, at de borgere, der visiteres til specialtandpleje, er langt mere psykisk udfordrede, komplekse i deres sygdomsbilleder og mangler gode voksne eller støttepersoner om sig. De har også ofte et meget stort og omfattende behov for tandpleje, når de kommer til specialtandplejen.

Her er to eksempler på borgere der kommer i specialtandplejen:

- *En dreng i teenagealderen, anbragt på institutioner og i plejefamilier fra spæd. Stukket af og i massivt stofmisbrug igennem de seneste 5 år. Har medicineret sin tandpine med stoffer. Nu på et bosted og udredt for ADHD og evt. autisme. Voldsom angst og ingen tiltro til autoriteter. Har behov for omfattende akut tandbehandling i narkose og tilvænning til tandpleje.*
- *En kvinde i 30'erne, omsorgssvigtet fra barn, flyttet rundt blandt flere plejeforældre. Diagnosticeret med borderline, flere store depressioner og angst. Henvist fra egen læge. Har et omfattende behov for tandpleje og fremstilling af proteser. Er forsøgt tilvænnet til tandbehandling uden held og er nu indstillet til narkosebehandling.*

Eksemplerne illustrerer, at de behandlinger, der gennemføres i specialtandplejen i dag, er langt mere omfattende med mange tilvænningsbehandlinger og ofte flere behandlingsseancer i narkose for hver borger. De store nedbrud i tandsættet kan ofte tilskrives en stigende medicinering med psykofarmaka, der udtørrer slimhinderne i munden og ødelægger mundhulens naturlige forsvar mod tandsygdomme.

Udover specialtandplejen findes også *socialtandplejen*, som er et tilbud om tandpleje til borgere, der er hjemløse, benytter herberger, varmestuer eller væresteder på grund af hjemløshed, eller som ikke kan opholde sig i egen bolig, og som ikke kan benytte den almene tandpleje hos privatpraktiserende tandlæger.